

กองระบาดวิทยาครบรอบ 25 ปี
25th ANNIVERSARY DIVISION OF EPIDEMIOLOGY

ปีที่ ๒๘ ฉบับที่ ๓๒
๘ สิงหาคม ๒๕๔๐

VOLUME 28 : NUMBER 32
AUGUST 8, 1997

ISSN 0125-7447

การเฝ้าระวังโรคประจำสัปดาห์

WEEKLY EPIDEMIOLOGICAL SURVEILLANCE REPORT

กองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
DIVISION OF EPIDEMIOLOGY MINISTRY OF PUBLIC HEALTH

สารบัญ CONTENTS

การสร้างภูมิคุ้มกันยาบ้าในนักเรียนมัธยม จังหวัดนนทบุรี

433

การสร้างภูมิคุ้มกันยาบ้าในนักเรียนมัธยม จังหวัดนนทบุรี

CREATING IMMUNITY IN AMPHETAMINE USE AMONG HIGH SCHOOL STUDENT
NONTHABURI PROVINCE

ระเด่น หัสดี

Raden Husdee

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

Office of Permanent Secretary

กระทรวงสาธารณสุข

Ministry of Public Health

บทคัดย่อ

ยาเสพติดเป็นปัญหาที่ร้ายแรง ส่งผลกระทบต่อสังคม ชุมชน ครอบครัวและสุขภาพอนามัยของประชาชน ในปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดได้เพิ่มทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะยาบ้าที่กำลังแพร่เข้าสู่กลุ่มเยาวชนซึ่งเป็นกำลังที่สำคัญของประเทศในอนาคต ผู้วิจัยจึงดำเนินการจัดทำรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการป้องกันยาบ้าในโรงเรียน โดยพัฒนาโปรแกรมสุขภาพเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาบ้าในกลุ่มนักเรียน จังหวัดนนทบุรี

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจป้องกันโรค ร่วมแรงเสริมจากบุคคลอ้างอิง เป็นแนวทางจัดโปรแกรมการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันตนเอง เพื่อป้องกันการพึ่งยาบ้า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเลือกนักเรียนมัธยมศึกษา จากโรงเรียนอำเภไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 100 คน เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 50 คน กลุ่มเปรียบเทียบ จำนวน 50 คน ได้จัดกิจกรรมตามโปรแกรมที่กำหนด เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และเก็บตัวอย่างปัสสาวะตรวจหาสารแอมเฟตามีน 2 ครั้ง

คือก่อนและหลังการทดลอง

ผลการวิจัย พบว่า โปรแกรมสุขศึกษาหรือโปรแกรมการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันตนเอง เพื่อป้องกันการฟุ้งยาบ้า สามารถทำให้นักเรียนมัธยมศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลง การรับรู้ความรุนแรงของการฟุ้งยาบ้า การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการฟุ้งยาบ้า และการประเมินการเผชิญปัญหา ความคาดหวังในประสิทธิผลของการป้องกันอันตรายจากการฟุ้งยาบ้า ถูกต้องมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ยังพบว่า พฤติกรรมการป้องกันการฟุ้งยาบ้ามีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความรุนแรงของการฟุ้งยาบ้า การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการฟุ้งยาบ้า ความคาดหวังในความสามารถของตนเองและความคาดหวังในประสิทธิผลการตอบสนองของการป้องกันการฟุ้งยาบ้า สำหรับตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีเพียง 3 ตัว คือ รายได้ของครอบครัว การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการฟุ้งยาบ้าและความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการฟุ้งยาบ้า

จากผลการศึกษาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการจัดโปรแกรมสุขศึกษา โดยประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจ ป้องกันโรคร่วมกับการได้รับแรงเสริมจากบุคคลอ้างอิง ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมถูกต้องมากขึ้น ดังนั้น ในการวางแผนเกี่ยวกับการป้องกันการฟุ้งยาบ้าของนักเรียน ควรเน้นการมีกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการฟุ้งยาบ้า และการสร้างความคาดหวังในความสามารถของตนในการป้องกันการฟุ้งยาบ้า และรูปแบบการวิจัยนี้ ควรนำไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มนักเรียนหรือเยาวชน อื่น ๆ ต่อไป

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดได้เพิ่มความรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับ นับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญของทุกประเทศในโลก ประเทศไทยเป็น 1 ใน 20 ประเทศที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับผู้ติดยาเสพติดอย่างมาก ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ อาทิเช่น ผลกระทบต่อปัญหาเศรษฐกิจ ผลกระทบต่อสังคม ผลกระทบต่อปัญหาทรัพยากรและความมั่นคงของประเทศ จากรายงานการจับกุมและปราบปรามยาบ้าในปี 2528 ประเทศไทยมีปัญหายาบ้าเพียง 28 จังหวัดเท่านั้น ในจำนวนดังกล่าวมีเพียง 2 จังหวัดที่มีปัญหาระดับรุนแรง แต่ปัญหายาบ้าได้เพิ่มทวีความรุนแรงมากขึ้น จนกล่าวได้ว่าตั้งแต่ปี 2537 เป็นต้นมา การขยายตัวของปัญหายาบ้าได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทุกจังหวัดของประเทศ โดยเฉพาะจังหวัดในภาคกลางปัญหามีความรุนแรงสูงสุดเป็นพื้นที่ที่มีการกระทำความผิดอย่างครบวงจรทั้งในส่วนผลิตหัวเชื้อ อัดเม็ด ขายส่งรายใหญ่ ขายส่งรายย่อย ขายรายย่อย และเสพในพื้นที่ โดยมีเครือข่ายการค้าเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดต่าง ๆ จังหวัดนนทบุรี เป็น 1 ใน 10 ของจังหวัดที่มีปัญหารุนแรงในเรื่องยาบ้า จากสถิติการจับกุมยาเสพติด จังหวัดนนทบุรีในปี 2538-2539 มีการจับกุมถึง 131 คน และ 529 คน และจากการสำรวจยาบ้าในสถานศึกษา ปี 2539 พบว่า มีนักเรียนเสพยาบ้า ร้อยละ 0.45 จากจำนวนตัวอย่าง 4,000 คน จากอัตราเฉลี่ยการเสพยาบ้าของนักเรียนมัธยมศึกษา จึงนับว่าเป็นข้อมูลบ่งชี้ถึงสถานการณ์ยาบ้าที่กำลังมุ่งเข้าสู่สถานศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันยาบ้าในนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี โดยประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจป้องกันการโรคในการสร้างรูป

แบบ โปรแกรมสุขศึกษาเพื่อเสริมภูมิคุ้มกันยาบ้าแก่นักเรียน

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ใช้รูปแบบการทดลองที่มีกลุ่มเปรียบเทียบ มีการวัดทั้งก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ มีจำนวนกลุ่มละ 50 คน จะได้รับการทดสอบและเก็บตัวอย่างปัสสาวะตรวจหาสารแอมเฟตามีน ซึ่งการทดสอบและเก็บตัวอย่างนี้จะดำเนินการ 2 ครั้ง คือ ก่อนการทดลอง 1 ครั้ง หลังสิ้นสุดการทดลอง 1 ครั้ง และในการดำเนินการทดลอง กลุ่มทดลองจะได้รับโปรแกรมสุขศึกษาเพื่อสร้างเสริมภูมิคุ้มกันการพึ่งยาบ้าในกลุ่มนักเรียน สำหรับกลุ่มเปรียบเทียบจะไม่ได้มีโปรแกรมดังกล่าว

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

1.1 พบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบเป็นเพศชาย กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 16 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.0 อายุ 17 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.0 อาชีพของบิดาและมารดาของกลุ่มทดลองมีอาชีพค้าขายมากที่สุด ระดับการศึกษาของบิดาและมารดาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รายได้ของครอบครัวมีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท มากที่สุด

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความใกล้ชิดยาบ้า พบว่า กลุ่มทดลอง รู้จักผู้เสพยาบ้าและรู้จักผู้ขายยาบ้า และรู้จักคนซื้อขายยาบ้าเกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง และครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างทราบว่านักเรียนในโรงเรียนเสพยาบ้า

1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่นักเรียนกำลังประสบ พบว่า ครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างมีปัญหาเรื่องการเรียน การคบเพื่อนและปัญหาค่าใช้จ่ายของครอบครัว สำหรับปัญหาด้านครอบครัวนั้นพบเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

1.4 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นในการแพร่ระบาดของยาเสพติดชนิดต่าง ๆ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีข้อคิดเห็นว่าการระบาดของยาบ้า นูห์รี และสารระเหย

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการประเมินอันตราย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

2.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการรับรู้ความรุนแรงของการพึ่งยาบ้า ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ก่อนการทดลอง พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าหลังการทดลองค่าเฉลี่ยของการรับรู้ความรุนแรงของการพึ่งยาบ้ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการฟุ้งยาบ้า ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ก่อนการทดลองพบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าภายหลังการทดลองค่าเฉลี่ยของการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการฟุ้งยาบ้ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการประเมินการเผชิญปัญหา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

3.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคาดหวังในความสามารถของตนในการฟุ้งยาบ้า ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ก่อนการทดลองไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ภายหลังการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคาดหวังในประสิทธิภาพการตอบสนองการป้องกันการฟุ้งยาบ้า ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ก่อนการทดลองไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ภายหลังการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมป้องกันการฟุ้งยาบ้าระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย พฤติกรรมการป้องกันการฟุ้งยาบ้าระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ก่อนการทดลองไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ภายหลังการทดลองพบว่า มีความแตกต่างกันของค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการป้องกันการฟุ้งยาบ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความรุนแรงของการฟุ้งยาบ้า การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการฟุ้งยาบ้า ความสามารถของตนเองในการป้องกันยาบ้า ความคาดหวังในประสิทธิภาพของการตอบสนองในการป้องกันยาบ้ากับพฤติกรรมการป้องกันยาบ้า ภายหลังการทดลองพบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการฟุ้งยาบ้า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาบ้าอยู่ในระดับสูง การรับรู้ความรุนแรงของการฟุ้งยาบ้า ความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการป้องกันยาบ้า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาบ้าในระดับปานกลาง สำหรับความคาดหวังในประสิทธิภาพการตอบสนองของการป้องกันยาบ้ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาบ้าระดับต่ำ

6. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของการรับรู้ความรุนแรงของการฟุ้งยาบ้า การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการฟุ้งยาบ้า ความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการป้องกันการฟุ้งยาบ้า ความคาดหวังในประสิทธิภาพของการตอบสนองของการป้องกันการฟุ้งยาบ้า เพศ อายุ และรายได้ของครอบครัวต่อพฤติกรรมการป้องกันการฟุ้งยาบ้า

(อ่านต่อหน้า 443)

การสร้างภูมิคุ้มกันยาบ้าในนักเรียนมัธยม จังหวัดนนทบุรี

CREATING IMMUNITY IN AMPHETAMINE USE AMONG HIGH SCHOOL STUDENT
NONTHABURI PROVINCE
(ต่อจากหน้า 436)

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระทั้งหมด 7 ตัว ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีเพียง 3 ตัวเท่านั้น คือ รายได้ของครอบครัว การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการพึ่งยาบ้า และความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการป้องกันการพึ่งยาบ้า ในบรรดาตัวแปรอิสระที่มีผลในเชิงลบต่อตัวแปรตามหรือพฤติกรรมกำหนัดการพึ่งยาบ้า คือ รายได้ของครอบครัว สำหรับตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตามในเชิงบวก คือ การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการพึ่งยาบ้าและความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการป้องกันการพึ่งยาบ้าและตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามคือ พฤติกรรมกำหนัดการพึ่งยาบ้าได้ถึงร้อยละ 48.40 และเมื่อพิจารณา Beta (ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในคะแนนมาตรฐาน) ซึ่งจะเป็นค่าแสดงถึงความสำคัญของตัวแปรอิสระนั้น ๆ ต่อตัวแปรตามจากค่า Beta ของการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการพึ่งยาบ้า มีค่ามากที่สุด คือ 0.461 รองลงมา ได้แก่ ความคาดหวังในความสามารถของตนเองในประสิทธิภาพของการตอบสนองการป้องกันการพึ่งยาบ้า (0.213) และรายได้ -0.191

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพฤติกรรมกำหนัดการพึ่งยาบ้า

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย(B)	t	Sig t
อายุ	0.581	0.687	0.493
เพศ	0.200	0.260	0.795
รายได้	-0.735	-2.417	0.017
การรับรู้ความรุนแรงของการพึ่งยาบ้า	0.185	1.819	0.072
การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการพึ่งยาบ้า	0.245	0.484	0.000
ความคาดหวังในความสามารถของ ตนในการป้องกันการพึ่งยาบ้า	0.144	2.190	0.031
ความคาดหวังในประสิทธิภาพ ของการตอบสนองการป้องกัน การพึ่งยาบ้า	-0.071	-0.475	0.635
R ² = 0.484 Standard Error = 2.747 F = 29.820 Signif F < 0.001			

ตารางที่ 2 อิทธิพลการทำนายการรับรู้ความรุนแรงของการพึ่งยาบ้า การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการพึ่งยาบ้า ความคาดหวังในความสามารถของคนในการป้องกันการพึ่งยาบ้า และความคาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนองการป้องกันการพึ่งยาบ้า รายได้ อายุและเพศ ที่มีต่อพฤติกรรมป้องกันการพึ่งยาบ้า

ตัวแปรอิสระ	B	SEB	BETA	T	P-value
รายได้	-0.735	0.304	-0.191	-2.417	<0.01
การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการพึ่งยาบ้า	0.245	0.054	0.461	4.484	<0.0001
ความคาดหวังในความสามารถของคนเองในการป้องกันการพึ่งยาบ้า	0.144	0.657	0.213	2.190	<0.05
R Square	0.484				
Adjusted R Square	0.468				
P-value	<0.05				

หมายเหตุ :

B	=	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรอิสระ
SEB	=	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่าพารามิเตอร์ สำหรับตัวแปรอิสระในแต่ละครั้ง
BETA	=	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานของตัวแปรอิสระ
T หรือ SigT	=	ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าพารามิเตอร์ ของสมการถดถอยแต่ละค่าที่อยู่ในสมการ ซึ่งกำหนดสมมติฐานทางสถิติไว้ทดสอบ
R Square (R) ²	=	ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ แสดงถึงอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม
Adjusted R Square	=	คือค่า R Square ที่ปรับแก้ไขให้เหมาะสมสำหรับข้อมูลที่มีน้อย
Standard Error	=	ค่าความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าตัวแปร

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า การประยุกต์ทฤษฎีแรงป้องกันโรคของโรเจอร์ส (Roger's Protection Motivation Theory) ซึ่งเน้นให้เกิดการรับรู้ 2 ประการ คือ การประเมินอันตรายต่อสุขภาพ (Threat Appraisal) และการประเมินการเผชิญปัญหา (Coping Appraisal) โดยผู้วิจัยได้กำหนดกิจกรรมเน้นที่การให้ข้อมูลข่าวสาร และการเสริมทักษะ อันได้แก่ การสร้างเสริมให้เกิดการรับรู้ การได้เห็นประสบการณ์ตรง การเสริมทักษะในการป้องกันตนเองและการให้แรงเสริมจากผู้ปกครอง, ครู ซึ่งส่งผลให้ระดับการรับรู้ดังกล่าวสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากการจัดโปรแกรมที่ให้ข่าวสารทั้งทางบวกและทางลบ จะทำให้

จะทำให้บุคคลได้รับการกระตุ้นและสนใจให้ป้องกันสุขภาพจากอันตราย ไม่ว่าอันตรายนั้นจะเป็นในทางร่างกาย จิตใจหรือสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินโครงการการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันการพึ่งยาบ้า ดังนั้นควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างออกไปหรือในกลุ่มนักเรียนที่อยู่นอกระบบการศึกษาปกติ เพื่อที่จะได้รูปแบบที่เหมาะสมในการดำเนินงานเชิงรุกเกี่ยวกับยาบ้าได้อย่างครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย

2. จากผลการศึกษาพบประเด็นเพื่อนำไปสู่การมีพฤติกรรมป้องกันการพึ่งยาบ้าของกลุ่มตัวอย่าง คือ การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการพึ่งยาบ้า ความคาดหวังในความสามารถของตนในการป้องกันการพึ่งยาบ้า มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการมีพฤติกรรมป้องกันการพึ่งยาบ้าถึงร้อยละ 48 ดังนั้นในการที่จะสร้างภูมิคุ้มกันการพึ่งยาบ้าของนักเรียน การมีการจัดรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีพฤติกรรมป้องกันการพึ่งยาบ้า และในด้านนโยบายการบริหารโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันการพึ่งยาบ้า ควรจะมีนโยบายเน้นหนักให้มีการดำเนินงานในเรื่องการสร้างให้เกิดการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการพึ่งยาบ้าในกลุ่มนักเรียนมัธยม และมีนโยบายเกี่ยวกับการสร้างความคาดหวังในความสามารถตนเองในการพึ่งยาบ้า ซึ่งอาจต้องมีการหาแนวทางร่วมกันระหว่างหน่วยงาน อาทิเช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานควบคุมและป้องกันยาเสพติด กระทรวงมหาดไทย เพื่อร่วมกันสร้างรูปแบบโครงการในการดำเนินงาน

3. แนวโน้มการติดยาบ้า มีอัตราสูงขึ้นมากในช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมา และการแก้ปัญหายาบ้าของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่สามารถหยุดยั้งปัญหายาบ้า ทั้งยังมีแนวโน้มว่าจะขยายตัวเพิ่มมากขึ้นและไม่มีทีท่าจะลดความรุนแรงลงได้ ไม่ว่าจะพิจารณาในแง่จำนวนผู้ใช้ กลุ่มประชากร รูปแบบการใช้ ฯลฯ โดยเฉพาะในหมู่ของเยาวชนที่มีการระบาดกันอย่างครบวงจร สามารถซื้อหาเสพติดภายในโรงเรียน แสดงให้เห็นถึงความล้มเหลวของการดำเนินงานที่ผ่านมา จึงจำเป็นต้องมีการร่วมกันวางมาตรการ กลยุทธ์ ระหว่างทุกหน่วยงาน ถือเป็นภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่ต้องช่วยกันแก้ไขปัญหายาบ้าให้แกสังคมในปัจจุบัน การคิดค้นหารูปแบบที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการระดมสมองวางแนวทางที่เด่นชัดร่วมกัน การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงเป็นรูปแบบหนึ่งที่จะได้รับการพัฒนาหรือนำไปประยุกต์ สำหรับการแก้ปัญหาในโครงการป้องกันการพึ่งยาบ้า รวมทั้งเป็นรูปแบบการเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพของเยาวชนและนักเรียนในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

4. จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่า การรับรู้ในความรุนแรงของการพึ่งยาบ้าและความคาดหวังในประสิทธิภาพของการตอบสนองของการป้องกันการพึ่งยาบ้า ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมป้องกันการพึ่งยาบ้า ซึ่งหากมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในครั้งต่อไปควรเน้นการให้ข่าวสาร (วितฺสน) ทั้งทางบวกและทางลบ

ที่ค่อนข้างเด่นชัดและเป็นรูปธรรม จึงจะทำให้กลุ่มเป้าหมายได้รับการกระตุ้นและแรงจูงใจให้ป้องกันสุขภาพจากอันตราย ไม่ว่าอันตรายนั้นจะเป็นไปในทางร่างกาย จิตใจ หรือสังคม นอกจากนั้นการดำเนินกิจกรรมโดยเน้นให้กลุ่มเป้าหมายได้มีโอกาสเผชิญกับอันตรายต่อสุขภาพสูง จะสามารถทำให้กลุ่มเป้าหมายมีปฏิกริยาในการกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่คงทน หลังจากได้เห็นถึงอันตรายหลาย ๆ ครั้ง

บทบรรณาธิการ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยทดลองใช้ทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกันโรคของโรเจอร์ส ซึ่งเป็นโปรแกรมการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันตนเองเพื่อป้องกันการพึ่งยาบ้า จากผลการศึกษา พบว่า ในการใช้โปรแกรมการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันตนเองเพื่อป้องกันการพึ่งยาบ้า โดยศึกษาทั้งหมด 7 ตัวแปร เมื่อทดสอบก่อนและหลังการใช้โปรแกรมฯ จะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ใน 3 ตัวแปร คือ เรื่องของรายได้ การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการพึ่งยา และความคาดหวังในความสามารถของตนในการป้องกันการพึ่งยาบ้า ในที่นี้เรื่องรายได้ มีความสัมพันธ์มากกับพฤติกรรมการป้องกันการพึ่งยาบ้า สำหรับอีก 2 ตัวแปร มีความสัมพันธ์เล็กน้อยกับพฤติกรรมการป้องกันการพึ่งยาบ้าในผลการวิจัยข้างต้น จากผลข้างต้น มีข้อคิดเห็นดังนี้

1. ทำให้พบปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเบื้องต้นของนักเรียนในการพึ่งยาบ้า โดยพฤติกรรมความเสี่ยงจะผกผันกับรายได้ นั่นคือการพึ่งยาบ้าจะมาก ถ้าครอบครัวมีรายได้น้อย ซึ่งในที่นี้อาจมีบางปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการศึกษาได้ด้วย เช่น เพื่อน ครอบครัว สิ่งแวดล้อม ความต้องการพื้นฐานทางจิตใจของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การอยากจะลอง การท้าทาย ความน่ากลัวของการพึ่งยาบ้าและอื่นๆ จึงควรจะทำการศึกษาปัจจัยแฝงเหล่านี้เพื่อขยายผลการศึกษาพฤติกรรมดังกล่าวให้ชัดเจนขึ้น

2. เมื่อทดลองใช้โปรแกรมโดยศึกษาจาก 4 ตัวแปร พบว่า การได้รับความรู้และทัศนคติในเรื่องการรับรู้ความรุนแรงของการพึ่งยาบ้า และความคาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนองการป้องกันการพึ่งยาบ้าจะไม่ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการพึ่งยาบ้า จะมีอยู่ 2 ตัวแปร ที่แสดงผลทางสถิติ คือการรับรู้โอกาสของการพึ่งยาบ้า และความคาดหวังในความสามารถของตนในการป้องกันการพึ่งยาบ้า สำหรับการนำไปปฏิบัติในเรื่องการป้องกันการพึ่งยาบานั้น หลังการใช้โปรแกรมจะสามารถประเมินการเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันตนได้ ในเรื่องผลการตรวจปัสสาวะและพบสารยาบ้า ซึ่งการศึกษานี้พบน้อยลงทั้ง 2 กลุ่ม และที่น่าสนใจคือกลุ่มเปรียบเทียบจะพบเพิ่มขึ้น 1 ราย จึงเห็นควรให้แสดงผลว่าพบสารยาบ้าในนักเรียนคนเดิมหรือคนใหม่ จะช่วยยืนยันในเรื่องของการนำความรู้ไปปฏิบัติได้

3. จากข้อ 2 ในเรื่องของการนำไปปฏิบัติการป้องกันการพึ่งยาบ้า หลังจากทดลองใช้โปรแกรมแล้ว การติดตามผลเป็นระยะ โดยใช้แบบสอบถามและเก็บตัวอย่างปัสสาวะตรวจ จะช่วยยืนยันการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มเสี่ยงให้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้ทราบสาเหตุและปัจจัยเสี่ยงที่แท้จริงมากขึ้น

4. ในขั้นตอนของการวิจัยครั้งนี้ นอกจากนำแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรมมากำหนดตัวอย่างแล้ว ควรศึกษาข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อให้ทราบสถานการณ์ในประชากรนักเรียนทั้งหมดมีประวัติเสพยาบ้า และผลการเรียนต่ำ ของโรงเรียน ก และ ข ก่อนจะช่วยทำให้มองเห็นสาเหตุและปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ บ่งบอกถึงสภาพ

ของกลุ่มตัวอย่างสามารถนำมาพิจารณาในการคัดเลือกกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ให้มีลักษณะที่ใกล้เคียงกันมากที่สุดจะทำให้การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ครั้งนี้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. โปรแกรมที่ทดลองใช้นี้จะมีประสิทธิผลในระดับหนึ่ง ควรได้รับการปรับปรุงได้เหมาะสมกับสภาพปัญหาในคนไทยก่อนนำมาใช้ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดในกลุ่มตัวอย่างคือ เรื่อง เพศ ลักษณะกลุ่มเสี่ยงอื่นๆ จึงควรศึกษาเพิ่มเติมความรู้ให้ได้ในหลายแง่มุมเกี่ยวกับคนไทย จะสามารถปรับโปรแกรมให้เหมาะสมกับคนไทยมากขึ้น นอกจากรูปแบบของโปรแกรมแล้ว ควรพิจารณาเรื่องระยะเวลาการใช้โปรแกรมที่เหมาะสมให้เห็นผลในการนำไปปฏิบัติ สำหรับผู้นำโปรแกรมมาใช้ทดลองควรมีความสามารถและประสบการณ์ในการใช้เครื่องมือ จึงจะสามารถใช้ได้ดี

บรรณานุกรม

การฝึกหัดครู, กรม. การศึกษาสภาพการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา, พ.ศ. 2530. กรุงเทพมหานคร :

หน่วยศึกษานิเทศน์, 2530 : 37-39.

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. "สภาพปัญหาการระบาดของยาเสพติดในประเทศไทย".

กรุงเทพมหานคร : กองบำบัดรักษา, ป.ป.ส. (อัดสำเนา)

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. รายงานการศึกษารูปแบบกิจกรรมสนับสนุนการจัดการศึกษา

เพื่อป้องกันสิ่งเสพติดในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : การป้องกันยาเสพติด, 2535.

นงลักษณ์ โดบ์ลือกพ. การประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกันโรคร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคม

เพื่อการป้องกันการพึ่งยาแอมเฟตามีนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง.

วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาสุขศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.

เนาวรัตน์ พลายน้อย และคณะ. การวิเคราะห์เนื้อหาหาเสพติด และปกติวิสัยเชิงอัตนัยของนักศึกษาครู. บัณฑิต

วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร, 2523.

อารีรัตน์ เนาจันเนียร. ทศนคติของผู้บริหารต่อการสร้างภูมิคุ้มกันการพึ่งยาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล

ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสังคมสงเคราะห์ ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.

Rogers, Ronald W. "A Protection Motivation Theory of Fear appeals and attitude change". Journal of Psychology. Vol.91 (1975) : 91-144.

Rogers, Ronald W. & Mewborn. C.R. "Fear Appeals and Attitude Change : Effect of a Threat's Noxiousness, Probability of Occurrence, and the Efficacy of Coping Response". Journal of Personality and Social Psychology. Vol. 34 (1976) : 54-61.